

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic

Volume 11/3 Winter 2016, p. 1333-1352

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9111>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 05.01.2016

✓ Accepted/Kabul:- 15.03.2016

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Cevriye ERGÜL –

Doç. Dr. Zeynep ÇETİN

This article was checked by iThenticate.

YAZI FARKINDALIĞI BECERİLERİNİN RESİMLİ ÇOCUK KİTABI ARACILIĞIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ: GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI*

Sonnur İŞİTAN** - Gözde AKOĞLU***

ÖZET

Alanyazında sıkça vurgulandığı üzere, yazı kavramına ve alfabetik bilgiye ilişkin erken dönemde edinilen farkındalık, gelecekteki okuma yeterliliğinin güçlü bir yordayıcısıdır. Bu çalışmada, okul öncesi dönemdeki normal gelişim gösteren çocukların yazı farkındalığı becerilerinin yeni bir değerlendirme protokolü kullanılarak, resimli bir çocuk kitabı aracılığıyla değerlendirilebilecek geçerli ve güvenilir bir aracın geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada genel tarama modellerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 48-72 ay arası normal gelişim gösteren ve Kırıkkale ve Balıkesir il merkezlerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 208 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların yazı farkındalığı becerileri, resimli çocuk kitabı kullanılması yoluyla, yeni bir değerlendirme protokolü uygulanarak değerlendirilmiştir. Kontrol listesi demografik bilgiler ve yazı farkındalığına ilişkin maddelerin yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Başlangıçta 46 maddeden oluşan listede, güvenilirlik analizlerinin ardından, yazı farkındalığı becerilerini değerlendirmeye yönelik olarak 5 bölüm ve toplam 33 madde yer almıştır. Kontrol listesinin güvenilirliğinin saptanmasında Kuder-Richardson 20 formülü kullanılmıştır. Analiz sonuçları, “kitap ve yazı düzeni” ve “sözcükler” bölümleri açısından kontrol listesinin güvenilirlik katsayılarının diğer bölümlerden daha yüksek olduğunu (sırayla; .74 ve.76) göstermiştir. Yapı geçerliğinin belirlenmesinde iki yaş grubunun puanları arasındaki farkı belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi kullanılmıştır. Geliştirilen kontrol listesinden elde edilen sonuçlar bazı beceriler açısından yaş grupları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir (p<.05). Sonuçlar çalışma kapsamında geliştirilen kontrol listesinin okul öncesi

---

* Bu çalışma, 11-13 Mayıs 2015 tarihinde düzenlenen Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği, El-mek: sonnurisitan@gmail.com

*** Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, El-mek: gzdakoglu@gmail.com

dönem çocuklarının yazı farkındalığını değerlendirmede kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: okuma ve yazma, okul öncesi, yazı farkındalığı

ASSESSMENT OF THE PRINT AWARENESS SKILLS BY USING AN ILLUSTRATED BOOK: A RELIABILITY and VALIDITY STUDY

ABSTRACT

Studies in different languages demonstrated that early print awareness and alphabet knowledge acquired in early years are strong predictors of future reading competency. The present study aimed to develop an assessment protocol, a checklist, targeting preschool children's print awareness and examine the psychometric properties of the checklist. In this study a cross-sectional survey model was used. The sample of this study included a total of 208 typically developing children, aged 48-72 months, attending preschool education institutions in the cities of Kırıkkale and Balıkesir. Children's print awareness was assessed via a newly developed assessment protocol, a checklist, where an illustrated story book was used. The checklist consisted of two parts: demographic items part and print awareness skills items part. The latter part included 5 sections and a total of 33 items about print awareness skills such as book and print order, meaning of print, letters, words, and punctuations, and 3 items on writing skills. KR-20 formula was used to calculate the reliability. Book and print order and words sections had higher coefficients (.74 and .76 respectively) than the other three sections. In order to determine the construct validity of the checklist independent samples *t test* was performed to compare the performances of younger and older preschoolers. As expected, results showed statistically significant differences between younger and older preschoolers' performances on some skills ($p < .05$). Overall findings suggest that the checklist developed in the current study can be used to assess preschoolers' print awareness.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Early print awareness is a strong predictor of future reading competency. Studies in different culture demonstrated that print awareness increases with age. Print awareness skills often developed naturally early in life through experience with activities that involve books and book reading (Justice & Ezell, 2002; Justice & Sofka, 2010). The Turkish Ministry of National Education Preschool Education program (2013) includes developing print awareness in preschoolers as one of the objectives. Yet, the studies on Turkish preschoolers' print awareness are quite limited. Moreover, the formal and informal instruments to assess print awareness are not readily available to Turkish researchers and practitioners. The present study aimed to

---

Turkish Studies

develop an assessment protocol, a checklist, targeting preschool children's print awareness and examine the psychometric properties of the checklist.

Method

In this study a cross-sectional survey model was used. The sample of the study was selected via convenience sampling method. The sample of this study included a total of 208 typically developing children, aged 48-72 months, attending preschool education institutions in the cities of Kırıkkale and Balıkesir. Of the children 58 girls and 59 boys were between 48-60 months old and 48 girls and 43 boys were between 61-72 months old. Children were middle SES and only Turkish language was used in their home. All preschools were affiliated with the Turkish Ministry of National Education. All families of participating children were volunteered to participate in the study.

Data collection

Early childhood print awareness checklist which was developed by the researchers was used to collect the study data. The checklist was developed based on the review of the relevant research literature on print awareness skills of preschool children (Justice & Ezell, 2001; Justice & Sofka, 2013; Levy et. al., 2006; Justice & Ezell, 2002). The checklist consisted of two parts: demographic items part and print awareness skills items part. The latter part included 5 sections and a total of 33 items about print awareness skills such as book and print order, meaning of print, letters, words, and punctuations, and 3 items on writing skills. The checklist was piloted with a total 16 children (8 girls and 8 boys) between the age of 48-72 months located in Balıkesir and Kırıkkale. All assessments were performed through one-to-one interviews at the preschool settings in a quiet room. Assessments were taken about 20-25 minutes.

Findings and results

KR-20 formula was used to calculate the reliability. According to KR-20 formula book and print order and words parts had higher coefficients (.74 and .76 respectively) than the other three parts (meaning of print .26, letters .46, punctuations .55, other .71). The original checklist had 46 items, but 13 items were omitted due to the low reliability scores.

In order to determine the construct validity of the checklist independent samples *t test* was performed to compare the performances of younger and older preschoolers. As expected, results showed statistically significant differences between younger and older preschoolers' performances on some skills ($p < .05$). In other words, older preschoolers (61-72 months) performed better on book and print order, letters, words, general total and writing items than younger preschoolers (48-60 months). More specifically, older preschoolers performed better on the book and print order section "points to title page, points to last page of the story, points to directions in which to read (up to down), points to directions in which to read (left to right), top of the bottom line points to where to go next reading and top of the bottom of page points to where to go next reading skills", on the letters section "points to one letter on a

---

Turkish Studies

page, points to capital letter and small letter on a page”, on the words section “points to words on a page, points to one word on a page, points to first word on a page” the writing section “grasps the pencil with big finger and middle finger, starts to writing left to right, put a space between the words/scribbling” and total points of words section than the younger preschoolers.

The present study is limited to the children attending to preschool institutions and middle SES families. More studies should be conducted with samples with diverse characteristics including but not limited to the children with different socioeconomic statuses and children with and without preschool enrollment. Psychometric characteristics of the checklist should be further examined by providing different types of validity evidence, including factorial validity and predictive validity. There are limited numbers of studies on the print awareness skills and name writing skills of Turkish preschoolers. Likewise, instruments designed to assess Turkish children’s early literacy skills are also quite limited. Therefore more studies are needed to assess and understand the early literacy skills of Turkish preschoolers. The present study contributes to the lately growing research literature on Turkish preschoolers’ early literacy skills.

Keywords: reading and writing, preschool, print awareness

Giriş

Okuma ve yazma, toplumsal açıdan büyük önem taşıyan ve bireylerin yaşam kaliteleri üzerinde doğrudan etkili olan becerilerin başında gelmektedir. Temelde, ilkokul yaşantısı ile birlikte kazanılan bu becerilerin öncülleri ise, formal okuma yazma eğitime başlamadan önce, okul öncesi dönemde kazanılmaktadır. Yapılan çalışmalarda, okul öncesi dönemde var olan çevresel uyaranların ve kazanılan deneyimlerin çocukların okumayı öğrenme süreçleri ve gelecekte sergileyecekleri okuma becerileri üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Hammer, Farkas ve Maczuga, 2010; Whitehurst ve Lonigan, 1998; Wilson ve Lonigan, 2010). Bununla birlikte, okul öncesi dönemde okuma ve yazmaya ilişkin kazanılması beklenen bilgi, beceri ve tutumlar da gelecekteki okuma becerileri üzerinde rol oynamakta ve bu bilgi, beceri ve tutumlar genel olarak “erken okuryazarlık” başlığı altında ele alınmaktadır (Gül, 2007; Lerner, 2000; Wilson ve Lonigan, 2010). Erken okuryazarlık becerileri temelde, sözel dil, fonolojik (sesbilgisel) farkındalık ve yazı farkındalığı becerilerini kapsamaktadır. Birbiri ile ilişkili olan bu becerilerin okul öncesi dönem boyunca geliştiği ve okuma yazma sürecine katkılarının anlamlı olduğu çok sayıda araştırma bulgusu ile ortaya konmuştur (Badian, 1995; Ferraz, vd., 2012; Gillon, 2002, 2006; Justice ve Sofka, 2010; Lonigan, Burgess ve Anthony, 2000; Nunes, Frota ve Mousinho, 2009; Shanahan ve Lonigan, 2010). Bu beceriler arasında yazı farkındalığı becerileri önemli yer tutmakta ve alanyazında sıkça vurgulandığı üzere, yazı kavramına ve alfabetik bilgiye ilişkin erken dönemde edinilen farkındalık, gelecekteki okuma yeterliliğinin güçlü bir yordayıcısı olmaktadır (Justice ve Ezell, 2001b, 2004; Rowe, 2008; Strickland ve Schickedanz, 2009; Storch ve Whitehurst, 2002). Yazı farkındalığı genel olarak, erken çocukluk yıllarında çocukların, yazının biçim ve işlevine ilişkin bilgilerinin artması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda yazı farkındalığı, harflerin biçimsel özellikleri, alfabede yer alan harfler, harflerin yazıdaki biçimlerinin (sözcük, hece vb) yanı sıra, yazı kavramı ve alfabe bilgisini de kapsamaktadır (Badian, 2000; Chaney, 1992; Justice ve Ezell, 2001b). Justice ve Ezell (2002) tarafından, yazı farkındalığı becerilerinin, yazı ve kitap okuma kurallarını, sözcük kavramını, alfabe bilgisini ve okuma yazmaya ilişkin terimleri içerdiği belirtilmiştir. Ayrıca yazı farkındalığının

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

bileşenleri; kitap ve yazı düzeni (kitabın adı, yazarı, sayfa sırası, düzeni ve harf yönü) yazının anlamı (yazının işlevi, çevresel yazılar ve okuma kavramı), harfler (alfabedeki harf düzenini anlama; büyük küçük harfler, harf isimleri, harf kavramı) ve sözcükler (sözcüklere ilişkin kavramlar, kısa ve uzun sözcükler, harf ve sözcükler, sözcük tanıma) başlıkları altında da ele alınmaktadır (Justice & Sofka, 2010). Çocukların alfabetik olmayan ipuçlarını kullanarak çevredeki yazılı ifadeleri tanımasını, okuma işleminin, yazar, başlık ve cümlelerin anlaşılması kadar, yazının soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru okunarak gerçekleştiğinin anlaşılması, çocukların ayrı birimler olarak sözcükleri anlamaları ve harfleri tanımasını ve isimlendirmeleri de yazı farkındalığı becerileri arasında yer almaktadır (Akoğlu, 2014; Justice ve Ezell, 2001a).

Gelişimsel olarak ele alındığında, yazıya ilişkin deneyimler çoğunlukla informal yollarla edinilmekte ve sunulan yazılı uyaranlar kazanımları artırmaktadır. Temelde yazı, çocuklar doğdukları andan itibaren karşılaştıkları uyaranların başında gelmektedir. Çocuklar evde ve okulda yazı ile sıkça karşılaşmakta, bina adları, afişler, dergi, kitap vb. kaynaklar çocukların yazıyla ilgili farklı deneyimler kazanmalarını sağlamaktadır (Justice ve Sofka, 2010). Erken çocukluk döneminde yazı farkındalığı becerilerinin kazanımını inceleyen çalışmalar da çocukların bu dönemde yazı kavramına ilişkin bilgilerinin olduğunu göstermiştir. Sözelimi, Levy, Gong, Hessels, Evans ve Jared (2006) 48-83 aylık çocuklarla yaptıkları çalışmalarında, bu yaş grubundaki çocukların genel yazı kurallarını anlayabildiklerini bulmuşlardır. Landsmann ve Karmiloff-Smith (1992) 5-6 yaş grubu çocukların % 92'sinin harflerin tek başına sözcük olmadığı bilgisine sahip olduklarını, bir başka deyişle, harf ve sözcük arasında ayırım yapabildiklerini bulmuşlardır.

Farklı dillerde yapılan çalışmalarda yazı farkındalığının yaşla birlikte doğrusal bir artış gösterdiği belirtilmiştir. Türkiye'de de son yıllarda erken okuryazarlık konusuna ilişkin ilgi ve konuyla ilgili araştırma sayısı giderek artmaktadır (Alisinanoğlu ve Şimşek, 2013; Bay ve diğ; 2014; Ergül ve diğ; 2014; Işıkoğlu ve diğ; 2015; Koç, Yıldız, Coşkun, 2015; Şimşek, 2011; Şimşek Çetin ve Alisinanoğlu, 2013a; Şimşek Çetin ve Alisinanoğlu, 2013b; Şimşek Çetin, 2014; Şimşek Çetin ve diğ; 2014; Şimşek Çetin, 2015; Yazıcı, 2010; Yazıcı ve Kandir, 2014a; Yazıcı ve Kandir, 2014; Yıldız ve diğ; 2015). Türkçe konuşan çocukların yazı farkındalığı becerilerini gelişimsel olarak ele alan çalışma sayısı sınırlı olmakla birlikte, araştırmalardan elde edilen sonuçlar uluslararası alanyazın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Örneğin; Şimşek Çetin (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, yaşla birlikte yazı farkındalığı becerilerinin artış gösterdiği 3 ve 4 yaş grubuna kıyasla 5 yaş grubu çocukların farkındalık düzeyinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Şimşek Çetin ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan bir çalışmada, okul öncesi çocuklarının yazı örnekleri incelenerek, çocukların yazı yazma sırasında harfler, sözcükler/isimler arasında boşluklar bırakma, soldan sağa doğru yazma gibi yazılı dilin özelliklerini gösterdiklerini bulmuşlardır. Ayrıca araştırmacılar çocuklardan yazı yazmaları istenmesine rağmen resim yaptıklarını belirtmiş, 6 yaş grubundaki çocukların genellikle harf ve harf benzeri şekiller kullanarak yazı yazmayı tercih ettiklerini bulmuşlardır. 3 yaş grubu incelendiğinde ise çocukların yazı yazmayla ilgili yönergeye tepki göstermediği, ancak, 4 ve 5 yaş grubundaki çocukların yazı yazmayı bilmediklerini bu yüzden yazmak istemediklerini belirttikleri görülmüştür.

Alanyazında yer alan çok sayıda çalışmada yazı farkındalığı becerilerinin gelecekteki okuma ve yazma becerilerinin gelişimsel açıdan önemi yordayıcıları arasında yer aldığı gösterilmiştir (Justice ve Ezell, 2001b, 2004; Rowe, 2008; Strickland ve Schickedanz, 2009; Storch ve Whitehurst, 2002). Bununla birlikte, farklı yaş grupları ile yapılan çalışmalarda, yaşla birlikte yazı farkındalığı becerilerine ilişkin performansta artış meydana geldiği belirtilmiştir (Şimşek Çetin, 2015). Alfabetik kodlama ilkesine dayalı ve ortografik açıdan şeffaf bir dil olan Türkçede kapsamlı değerlendirmelerin yapılması ve alternatif değerlendirme araçlarının ve yaklaşımlarının geliştirilmesi de bu noktada önem taşımaktadır. Bununla birlikte yazı farkındalığı becerilerinin

Turkish Studies

mevcut okul öncesi eğitim programının kazanım ve göstergeleri arasında yer alması da, öğretmenlerin bu becerilerin kazanımını değerlendirmelerini, dolayısıyla yazı farkındalığı becerilerinin değerlendirilmesinde gelişimsel olarak pratik ve alternatif yolların kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca, okul öncesi dönemde ana dil ediniminde resimli çocuk kitaplarından sıkça yararlanılmaktadır. Yazı içeren kitaplar çocukların dil becerilerini, bilişsel ve sosyal becerilerini desteklemede önemli rol oynamaktadır (Ercantürk, 2015). Bununla birlikte, okul öncesi dönemdeki çocukların değerlendirilmesinde çocuk dostu ve doğal yaklaşımların kullanılması önerilmektedir (Akoğlu, 2014). Bu bağlamda, resimli çocuk kitabı kullanılarak yapılan değerlendirmeler hem okul öncesi eğitim programının içeriği ile örtüşecek hem de değerlendirmede çocuk dostu bir yaklaşımın kullanılmasını sağlayabilecektir. Ayrıca yazı farkındalığı becerileri kitaplar ile ilgili okuma etkinlikleri ve diğer yazılı materyaller ile deneyim kazanıldıkça okul öncesi dönemde kendiliğinden gelişmektedir (Justice ve Ezell, 2002; Justice ve Sofka, 2010). Bu bağlamda yapılan çalışmada, 48-72 ay arası normal gelişim gösteren ve okul öncesi eğitim alan çocukların yazı farkındalığı becerilerinin yeni bir değerlendirme protokolü olarak resimli çocuk kitabının kullanılması yoluyla değerlendirilebilecek geçerli ve güvenilir bir aracın geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma deseni: 48-60 ve 61-72 ay arası normal gelişim gösteren çocukların yazı farkındalığı becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmada, genel tarama modellerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, erken okuryazarlık becerilerinden biri olan yazı farkındalığı becerilerinin gelişimsel açıdan 48-72 aylık çocukların gelecekteki okuma yazma becerileri üzerinde yordayıcı olduğunu gösteren araştırma sonuçları rol oynamıştır (Badian, 1995; Ferraz, vd., 2012; Gillon, 2002, 2006; Justice ve Sofka, 2010; Lonigan, Burgess ve Anthony, 2000).

Çalışma grubu: 48-60 ve 61-72 aylık normal gelişim gösteren ve okul öncesi eğitim almakta olan çocukların yazı farkındalığı becerilerini resimli bir çocuk kitabı aracılığıyla değerlendirmeyi hedefleyen geçerli ve güvenilir aracın geliştirilmesi amacıyla yapılan araştırmanın çalışma grubunda, Kırıkkale ve Balıkesir il merkezlerinde bulunan MEB'a bağlı anaokullarına devam eden 48-60 ay arası 58 kız 59 erkek çocuk ile 61-72 ay arası 48 kız, 43 erkek olmak üzere toplam 208 çocuk yer almıştır. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan çocuklar orta sosyoekonomik düzeyde yer alıp, evlerinde konuşulan tek dil Türkçedir. Katılımcıların belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve gönüllü olan ailelerin çocukları çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Katılımcıların cinsiyete ve yaşa göre dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet ve yaşa göre dağılımları

	48-60 ay	61-72 ay	Toplam
Kız	58	48	106
Erkek	59	43	102
Toplam	117	91	208

Katılımcı çocukların anne eğitim düzeylerine ilişkin sayı ve yüzde değerleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Turkish Studies

Tablo 2. Anne Eğitim Düzeylerine İlişkin Sayı ve Yüzde Değerleri

	Sayı	%
Okuryazar değil	1	0.5
İlkokul mezunu	15	7.2
Ortaokul mezunu	10	4.8
Lise mezunu	78	37.5
Ön lisans	12	5.8
Lisans	81	38.9
Yüksek lisans	10	4.8
Doktora	1	0.5
Toplam	208	100.0

Tabloya göre, çalışma grubunda yer alan çocukların annelerinin çoğunlukla lisans (%38.9) ve lise (%37.5) mezunu oldukları, bunu sırasıyla ilkokul (%7.2) ve ön lisans (%5.8) mezunlarının izlediği görülmüştür.

Veri toplama araçları

Erken çocukluk dönemi yazı farkındalığı becerileri kontrol listesi: 48-60 ve 61-72 ay arası normal gelişim gösteren çocukların yazı farkındalığı becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada kullanılan kontrol listesi, Türkçe dışındaki dillerde konuyla ilgili yapılmış olan ve alanyazında yer alan çalışmalardan (Justice ve Ezell, 2001; Justice ve Sofka, 2013; Levy ve diğ., 2006; Justice ve Ezell, 2002) yararlanılarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Oluşturulan kontrol listesi, çalışma grubunda yer alan çocukların demografik bilgilerinin yer aldığı, “Çocuğa İlişkin Bilgiler” bölümünden ve kitap ve yazı düzeni, yazının anlamı, harfler, sözcükler ve noktalama işaretleri olmak üzere toplam 5 bölümden ve 46 maddeden oluşmaktadır. Kontrol listesinde, değerlendirme maddelerinin yer aldığı bir sütun ile sergilenen becerilerin kodlandığı değerlendirme sütunu ve gözlem ya da açıklama gerektiren maddelere ilişkin işaretleme yapmak amacıyla “açıklama” sütunu yer almaktadır. Değerlendirme sırasında çocukların verdikleri doğru ve yanlış yanıtlar “değerlendirme” sütununa işaretlenmiştir. Çocukların verdikleri doğru ve yanlış yanıtların kodlanması sırasında çocuk dostu bir yaklaşım kullanılabilmesi için, doğru yanıtlar ilgili sütunun sol kısmına, yanlış yanıtlar ilgili sütunun sağ kısmına “1” yazılarak işaretlenmiştir. Kontrol listesinde kitap ve yazı düzeni bölümünde, kitabın kapağına, başlığına, yazarına, resimleyene, yayınevi bilgisine, sayfa sırasına, yazının yönüne, satır takibine ve sayfa düzenine ilişkin farkındalığı değerlendirmeye yönelik 20 madde; yazının anlamı bölümünde yazının işlevi ve okuma kavramına ilişkin farkındalığı değerlendirmeye yönelik 3 madde; harfler bölümünde büyük ve küçük harfler ile harf kavramına ilişkin farkındalığı değerlendirmeye yönelik 5 madde; sözcükler bölümünde, sözcüklere ilişkin kavramlara ve sözcük tanımayaya ilişkin farkındalığı değerlendirmeye yönelik 10 madde ve noktalama işaretleri bölümünde nokta, virgül, soru işareti, ünlem ve tırnak işaretine ilişkin farkındalığı değerlendirmeye yönelik 8 madde yer almaktadır. Her bölümün sonunda, o bölümde doğru yanıt verilen toplam madde sayısının yazıldığı bir “toplam” satırı bulunmaktadır.

Kontrol listesinde “harfler” bölümü dışında kalan maddelerin değerlendirilmesinde resimli bir çocuk kitabından yararlanılmıştır. Çocuk kitabının belirlenmesinde, alanyazında yaygın olarak kabul gören çocuk kitaplarına ilişkin biçim, içerik ve tema özelliklerinin yanı sıra, kontrol listesinde yer alan maddeler temel alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan ve 14 maddeden oluşan bir ölçüt listesi kullanılmıştır. Bu listede yer alan ölçütlerin en az %80’ini karşılayan kitaplar arasından araştırmacılar tarafından uzlaşmaya varılan bir kitap (Yapı Kredi yayınlarına ait Bilgin

Turkish Studies

Adalı (2011) tarafından yazılan ve Ayşin Delibaş Eroğlu tarafından resimlenen “Arkadaşım Papi” isimli 32 sayfalık Türkçe resimli öykü kitabı) belirlenmiştir. İlgili maddeler değerlendirilirken uygulayıcı ile çocuğun yan yana oturması sağlanmış ve kitap çocuğa gösterilerek incelemesine izin verilmiştir. Yaklaşık 5 dakika süren bu ısınma çalışmasının ardından, örneğin, “ bu kitabın yazarının adı nerede? Göster” vb. yönergeler verilmiş ve çocukların yanıtları ilgili kayıt formuna işaretlenmiştir. Kontrol listesinin “harfler” bölümünde yer alan becerilerin değerlendirilmesi amacıyla ise, Türkçe ses dizgesinin sıralı olarak yer aldığı bir alfabe kartı kullanılmıştır. Ayrıca, çalışma grubunda yer alan çocukların yazı öncesi becerileri hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla kalemi uygun şekilde tutma, karalamaya/yazmaya soldan başlama ve sağa doğru devam etme ve karalarken/yazarken sözcükler/karalamalar arasında yazı düzenine benzer şekilde boşluklar bırakma becerileri de “diğer beceriler” başlığı altında değerlendirilmiştir. Değerlendirme işlemi sırasında, çocuklara A4 boyutunda boş bir kağıt verilmiş ve “buraya adını- soyadını veya istediğin bir şeyi yaz.” yönergesi verilmiştir. Çocukların yazılarına ve/veya karalamalarına herhangi bir müdahalede bulunulmamış, düzeltici geri bildirim verilmemiştir.

İşlem

48-60 ve 61-72 ay arası normal gelişim gösteren çocukların yazı farkındalığı becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla oluşturulan kontrol listesinin geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma pilot çalışma ve ana çalışma olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

Pilot çalışma: 48-60 ve 61-72 ay arası normal gelişim gösteren çocukların yazı farkındalığı becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Erken Çocukluk Dönemi Yazı Farkındalığı Becerileri Kontrol Listesi ile Kırıkkale ve Balıkesir il merkezinde bulunan ve orta sosyoekonomik düzeydeki çocukları temsil eden MEB’e bağlı ve ana çalışmada yer almayan toplam iki anaokulunda 8 kız 8 erkek, toplam 16 çocuk ile bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak kontrol listesinde gerekli düzenlemeler yapılmış (örneğin, pilot çalışma sırasında kontrol listesinde kullanılan “öykü” sözcüğü, uygulamalardan sonra “hikaye” sözcüğü ile değiştirilmiştir) kullanılan yönergeler gözden geçirilmiş ve kontrol listesi ana çalışma için hazır hale getirilmiştir.

Ana çalışma: Ana çalışma aşamasında Balıkesir ve Kırıkkale il merkezlerinde bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 48-72 ay arası toplam 208 çocuk ile değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirme yapılan okulların belirlenmesinde orta sosyoekonomik düzeyi temsil etmeleri temel alınmıştır. Değerlendirmeler, okul öncesi öğretmenleri tarafından normal gelişim gösterdiği belirtilen çocuklarla bireysel olarak gerçekleştirilmiş, kontrol listesini demografik bilgileri içeren bölümünün öğretmenler tarafından doldurulması sağlanmıştır. Her bir değerlendirme oturumu ortalama 20-25 dakika sürmüştür. Değerlendirme işleminden önce çocukların ailelerine çalışmanın içeriği ve amaçları hakkında kısa bilgilendirme metni gönderilmiş ve çocuklarının çalışmaya katılmalarına ilişkin izinleri alınmıştır. Değerlendirme işlemleri her çocukla bireysel olarak, devam ettikleri okul öncesi eğitim kurumunda bulunan sessiz bir uygulama odasında ya da derslikte gerçekleştirilmiştir. Değerlendirme sırasında çocukların verdikleri yanıtlar ilgili kayıt formlarına işaretlenmiş, hatalı yanıt verilen durumlarda herhangi bir düzeltici geri bildirimde bulunulmamıştır.

Verilerin analizi

48-60 ve 61-72 aylık normal gelişim gösteren ve okul öncesi eğitim almakta olan çocukların yazı farkındalığı becerilerini değerlendirebilen geçerli ve güvenilir bir araç ortaya koymayı amaçlayan çalışmada, hazırlanan kontrol listesinin iç tutarlılık çalışması için verilerin çözümlenmesinde SPSS 16.01 paket programı ve Office 2007/Excell programları kullanılmıştır. Araştırmada güvenilirliğin saptanması için Kuder-Richardson 20 formülü kullanılmış, EXCELL

Turkish Studies

programı ile analizler gerçekleştirilmiştir. Kuder Richardson 20 formülü (KR-20: $r_x = n/n-1[1 - \Sigma p.q/s^2]$), doğru cevaplara 1 puan, yanlış ve boş bırakılan maddelere 0 puan verilerek uygulanmaktadır (Tekin, 2004). Aracın yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla ise Bağımsız Örneklem T Testi kullanılmış olup, etki büyüklükleri Cohen *d* kullanılarak hesaplanmıştır. Yapı geçerliği, ölçülmek istenen davranış bağlamında soyut bir kavramı doğru şekilde ölçebilme derecesini göstermekte ve bu amaçla kullanılan hipotez testinde özelliği bilinen grupların test puanları arasındaki farkın anlamlılığı test edilebilmektedir (Büyüköztürk, 2009; Ercan ve Kan, 2004).

Bulgular

Bu araştırmada, 48-60 ve 61-72 aylık normal gelişim gösteren ve okul öncesi eğitim almakta olan çocukların yazı farkındalığı becerilerini resimli bir çocuk kitabı aracılığıyla değerlendirmeyi hedefleyen geçerli ve güvenilir aracın geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aracın iç tutarlılık ve geçerlik verilerine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

İç Tutarlılık Çalışması: Araştırmada güvenilirliğin saptanması amacıyla Kuder-Richardson 20 formülü kullanılmış ve EXCELL programı ile analiz yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Kontrol Listesine İlişkin Güvenirlik Hesaplaması Sonuçları

Boyut	Madde Sayısı	KR-20 Güvenirlik Katsayısı
Kitap ve Yazı Düzeni	20	0.74
Yazının Anlamı	3	0.26
Harfler	5	0.46
Sözcükler	10	0.76
Noktalama İşaretleri	8	0.55
Diğer Beceriler	3	0.71

Listenin güvenilirliğini araştırmak amacıyla iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve KR-20 değerleri .76 ile .26 arasında değişiklik gösterdiği saptanmıştır. En yüksek güvenilirlik değerleri sırasıyla “sözcükler”, kitap ve yazı düzeni” ve diğer beceriler” bölümlerinde elde edilmekle birlikte, “harfler” ve “yazının anlamı” bölümleri için elde edilen güvenilirlik değerlerinin düşük olduğu görülmüştür. Yukarıdaki bulgulardan yola çıkılarak iç tutarlılığı zedeleyen maddeler çıkarılmıştır. Bu doğrultuda, “yazının anlamı” bölümündeki üç madde (“Yazı ne işe yarar? Söyle. Okuyabildiğin yazı var mı? Markette, dışarıda, okulda..., İnsanlar neden okuma yazma öğrenir?”); “harfler” bölümünden “Hangi harfleri biliyorsun? Söyle, göster” ve “Harfler ne işe yarar?” maddeleri ile “noktalama işaretleri” kısmı bütünüyle çıkarılmıştır. Buna göre toplamda 13 madde çıkarılarak güvenilirlik analizleri tekrarlanmıştır. Böylece, başlangıçta 46 maddeden oluşan kontrol listesinde yer alan toplam 13 madde çıkarılarak geriye 33 madde bırakılmıştır. Toplam 33 madde üzerinden gerçekleştirilen güvenilirlik hesaplamaları ise Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Nihai Kontrol Listesine İlişkin Güvenirlik Hesaplaması Sonuçları

Boyut	Madde Sayısı	KR-20 Güvenirlik Katsayısı
Kitap ve Yazı Düzeni	20	0.74
Harfler	3	0.62
Sözcükler	10	0.76
Diğer Beceriler	3	0.71

Analiz sonuçları, “kitap ve yazı düzeni” ve “sözcükler” bölümleri açısından kontrol listesinin güvenilirlik katsayılarının diğer bölümlerden daha yüksek olduğunu (sırayla; .74 ve .76) göstermiştir. KR-20 değeri “kitap ve yazı düzeni” bölümü için .74, “sözcükler” bölümü için .76, “harfler” bölümü için .62, “noktalama işaretleri” bölümü için ise .57 olarak bulunmuştur.

Turkish Studies

48-60 ay ve 61-72 aylık çocukların yazı farkındalığı kontrol listesinin güvenilirlik analizleri yapıldıktan sonra listede yer alan becerilere ilişkin ortalamaları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. 48 -60 ay ve 61-72 aylık çocukların nihai kontrol listesinde yer alan becerilerin toplamalarına ilişkin ortalama ve standart sapma dağılımları

		Kitap ve yazı düzeni toplamı	Harfler bölümü toplamı	Sözcükler bölümü toplamı	Genel toplam	Diğer beceriler toplamı
48-60 ay (n=117)	Ort.	10.72	2.62	1.26	17.52	2.07
	S	3.35	1.56	2.05	6.52	1.05
61-72 ay (n=91)	Ort.	11.95	3.46	1.98	19.09	2.81
	S	2.60	1.09	1.86	4.80	.46
Toplam (n=208)	Ort.	11.26	2.99	1.66	18.21	2.39
	S	3.10	1.43	2.00	5.87	.92

Toplam 34 madde üzerinden gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, 61-72 aylık çocukların kitap ve yazı düzeni, harfler bölümü toplamı, sözcükler bölümü toplamı, genel toplam ve diğer becerilerin toplamına ilişkin ortalamalarının genel olarak 48-60 aylık çocuklardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yapı Geçerliği: Yapılan araştırmada geliştirilen aracın yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla çalışma grubunun yazı farkındalığı becerilerine ilişkin ortalamalarının karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T Testi, her bir madde için etki büyüklüklerinin belirlenmesinde ise Cohen *d* kullanılmıştır. İçinde bulunulan ay aralığına göre yazı farkındalığı becerileri ortalamaları arasındaki farklar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. 48-60 ve 61-72 Ay Arasındaki Çocukların Yazı Farkındalığı Becerilerine İlişkin Ortalamalarının Karşılaştırılması

	F	t	sd	p	Etki	
Kitap ve yazı düzeni	Kitap nasıl tutulur? Göster.	18.515	-1.801	206	.07	.16
	Kitabın önünü göster.	5.199	-1.120	206	.26	.06
	Kitabın arkasını göster.	2.798	-.827	206	.40	.03
	Kitabın başlığı nerede? Göster.	13.396	1.760	206	.08	.15
	Kitabın başlık sayfası nerede? Göster.	71.790	3.634	206	.00	.60
	Kitapların başlığı ne işe yarar?	.007	.042	206	.96	.00
	Kitabın yazarının adı nerede? Göster.	8.621	1.429	206	.15	.10
	Kitabın resimleyeninin adı nerede? Göster.	1.031	.505	206	.61	.01
	Yayınevinin adı/logosu nerede? Göster.	.007	-.043	206	.96	.00
	Kitabı okumaya hangi sayfadan başlıyoruz? Göster.	5.442	-1.151	206	.25	.06
	Hikâyenin bittiği sayfayı göster.	31.472	-2.831	206	.00	.37
	Hikayeye ilgili yazılar nerede? Göster.	.757	-.433	206	.66	.01
	Hikayeye ilgili resimler nerede? Göster.	4.522	-1.047	206	.29	.05
	Bu satırda okumaya nereden başlıyoruz? Göster.	65.012	-3.865	206	.00	.68
	Nasıl devam ediyoruz? Göster.	104.370	-4.763	206	.00	.79
	Bu satır bitince okumaya nereden devam ediyoruz? Göster.	10.717	-4.836	206	.00	.20
	Bu sayfa bittiğinde okumaya nereden devam ediyoruz? Göster.	42.167	-3.396	206	.00	.53
	Bu sayfadaki yazılar nereden başlıyor? Göster.	5.313	-1.130	206	.26	.06
	Bu sayfadaki yazılar nerede bitiyor? Göster.	5.022	-1.317	206	.18	.08
	Kitabın sayfalarını soldan sağa doğru, birer birer çevirir.	5.372	1.160	206	.24	.06
Kitap ve Yazı Düzeni Toplam	5.110	-2.881	206	.00	.39	
Harfler	Bana bu sayfada bir harf bul, göster.	92.179	-4.002	206	.00	.72
	Bu sayfada bana bir büyük harf bul ve göster.	7.404	-4.015	206	.00	.73
	Bu sayfada bana bir küçük harf bul ve göster.	16.989	-2.021	206	.04	.19
	Harfler Toplam	15.233	-4.344	206	.00	.84

P<.05

“Kitap ve yazı düzeni”ne ilişkin sonuçlar incelendiğinde, kitabın başlık sayfasını gösterme [t(206)= 3.634, p<.05]; öykünün bittiği sayfayı gösterme [t(206)= 2.831, p<.05]; yazının yukarıdan aşağıya doğru devam ettiğini gösterme [t(206)= 3.865, p<.05]; yazının soldan sağa doğru devam ettiğini gösterme [t(206)= 4.763, p<.05]; satır sona erdiğinde okumaya devam edilen yeri gösterme [t(206)= 4.836, p<.05]; sayfa sona erdiğinde okumaya devam edilen yeri gösterme [t(206)= 3.396, p<.05] becerileri ve kitap ve yazı düzeni toplamı [t(206)= 2.881, p<.05] açısından yaş grupları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

“Harfler” bölümüne ilişkin sonuçlar incelendiğinde, sayfada yer alan harfi gösterme [t(206)= 4.002, p<.05]; büyük harfi gösterme [t(206)= 4.015, p<.05] ve küçük harfi gösterme [t(206)= 2.021, p<.05] açısından yaş grupları arasındaki farkın anlamlı olduğu, diğer maddeler açısından gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı (p>.05) görülmüştür.

Tablo 7. 48-60 ve 61-72 Ay Arasındaki Çocukların Yazı Farkındalığı Becerilerine İlişkin Ortalamalarının Karşılaştırılması (Devam)

	F	t	sd	p	Etki	
Sözcükler	Kelime ne işe yarar? Söyle.	.006	-.037	206	.97	.00
	Bana bir tane kelime göster.	41.330	3.142	206	.00	.46
	Parmağını bir kelimenin üzerine koy.	49.288	3.524	206	.00	.57
	Bu cümlede kaç tane kelime var? Say ve söyle.	.000	.000	206	1.00	.00
	Bu sayfanın ilk kelimesi hangisi? Göster.	17.285	1.994	206	.04	.19
	Bu sayfanın son kelimesi hangisi? Göster.	3.702	.947	206	.34	.04
	Bu sayfada en uzun kelimeyi bul, göster.	10.248	1.553	206	.12	.12
	Bu sayfada en kısa kelimeyi bul, göster.	1.031	.505	206	.61	.01
	Bu sayfada aynı olan iki kelime var mı? Parmağınla göster.	2.745	.821	206	.41	.03
	Bu sayfada okuyabildiğin kelime var mı? Varsa söyle.	14.366	1.823	206	.07	.16
Sözcükler Toplam	2.455	2.608	206	.01	.32	
Genel Toplam	7.310	-1.935	206	.05	.18	
Diğer Beceriler	Kalemi baş ve işaret parmağı ile orta parmağa yaslayarak tutma.	80.632	-3.779	206	.00	.65
	Karalamaya/yazmaya soldan başlayarak sağa doğru devam etme	104.264	-4.232	206	.00	.80
	Karalarken/yazarken sözcükler/karalamalar arasında yazı düzenine benzer şekilde boşluklar bırakma	156.628	-6.170	206	.00	.56
	Diğer toplam	71.216	-6.212	206	.00	.58

P<.05

Kontrol listesinin “sözcükler” bölümü incelendiğinde, sayfada yer alan sözcüğü gösterme [t(206)= 3.142, p<.05]; bir sözcüğü işaret etme [t(206)= 3.524, p<.05]; sayfada yer alan ilk sözcüğü gösterme [t(206)= 1.994, p<.05] ve sözcükler bölümü toplamı [t(206)=2.608, p<.05]; açısından gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. “Noktalama işaretleri” bölümünde yer alan maddeler açısından gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı (p>.05), “diğer beceriler” bölümünde yer alan kalemi baş ve işaret parmağı ile orta parmağa yaslayarak tutma [t(206)= 3.779, p<.05]; karalamaya/yazmaya soldan başlama ve sağa doğru devam etme [t(206)= 4.232, p<.05]; karalarken/yazarken sözcükler/karalamalar arasında yazı düzenine benzer şekilde boşluklar bırakma [t(206)= 6.170, p<.05] ve diğer beceriler toplamı [t(206)= 6.212, p<.05] becerileri açısından ise yaş grupları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırma, 48-60 ve 61-72 aylık normal gelişim gösteren ve okul öncesi eğitim almakta olan çocukların yazı farkındalığı becerilerini resimli çocuk kitabı aracılığıyla değerlendirmeyi hedefleyen geçerli ve güvenilir bir aracın geliştirilmesi amacıyla yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen aracın iç tutarlılık çalışması için Kuder-Richardson 20 formülü kullanılarak, EXCELL programı ile analiz edilmiştir. Buna göre; KR-20 değeri “kitap ve yazı düzeni” bölümü için .74, “sözcükler” bölümü için .76, “yazının anlamı” bölümü için .26, “harfler” bölümü için .46, “noktalama işaretleri” bölümü için .55, “diğer beceriler” bölümü için ise .71 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan yola çıkılarak başlangıçta 46 maddeden oluşan kontrol listesinde iç tutarlılığı zedeleyen toplam 13 madde çıkarılmıştır. Kalan maddeler üzerinden gerçekleştirilen güvenilirlik hesaplamaları yapılmış ve “kitap ve yazı düzeni” ve “sözcükler” bölümleri açısından

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

kontrol listesinin güvenilirlik katsayılarının diğer bölümlerden daha yüksek olduğu (sırayla; .74 ve .76) bulunmuştur. Listeden çıkarılan maddeler göz önünde bulundurulduğunda, güvenilirlik katsayılarının düşük çıkmasında kontrol listesinin ilgili bölümlerindeki madde sayısının listenin diğer alt bölümlerine kıyasla az olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, ilgili bölümler için yeni maddelerin oluşturulmasının güvenilirlik katsayılarını yeterli düzeye yükseltebileceği söylenebilir. Ayrıca, araştırmadan elde edilen sonuçlar, mevcut MEB (2013) okul öncesi eğitimi programının içeriğinin kontrol listesinin güvenilirliğine ilişkin bulgular üzerinde dolaylı olarak etkili olabileceğini de düşündürmektedir. 2013 yılında güncellenen programda, geçmiş yıllardaki programlardan farklı olarak, yazı farkındalığı becerilerine ilişkin kazanım ve göstergelere yer verilmiştir (Yazı farkındalığı becerileri dil gelişimi alanında *Kazanım 12: Yazı farkındalığı gösterir. Göstergeleri: Çevresindeki yazıları gösterir. Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir. Yazının yönünü gösterir. Duygu ve düşüncelerini bir yetişkine yazdırır. Yazının günlük yaşamdaki önemini açıklar (MEB 2013, s.74)* tanımlanmış ve ele alınmıştır. Ne var ki, var olan bu kazanım ve göstergelerin sayıca yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Ayrıca programda yer alan kazanım ve göstergeler ve okuma yazmaya hazırlık becerilerinin önemini ve gerekliliğini vurgulayan ifadeler ele alındığında, yazı farkındalığı becerilerini desteklemeye yönelik olarak uygulamaya yansiyabilecek bazı güçlüklerin olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim programında bir yandan okuma yazmaya hazırlık becerilerinin desteklenmesinin önemi vurgulanırken, diğer yandan uygulamalar sırasında harflerin gösterilmesi engellenmektedir (Sözelimi, programda, “...**Kesinlikle okuma veya yazma öğretmek amacını taşımamaktadır. Programda okuma ve yazma öğretimi yoktur. Harfleri göstermek ve harfleri yazdırmak da yoktur...** / Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları sadece masa başında yapılan kitap/kavram/çizgi çalışmaları olarak değerlendirilmemelidir. Aksine, bu çalışmalar birçok farklı etkinlik çeşidi ile (sanat, drama, müzik, oyun vb.) gerçekleştirilmelidir...” ifadeleri kullanılmıştır). Bu durum okul öncesi öğretmenlerinin yazı ile ilişkili kavramları ve harfleri içeren çalışmaları yapmaktan çekinmelerine neden olmakta ve gerek yazı farkındalığı çalışmalarını gerek okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını ve kullandıkları materyalleri sınırlandırmaktadır.

Bunun yanı sıra öğretmenlere yazı farkındalığı becerilerinin desteklenmesine yönelik bir eğitim verilmemekte, dolayısıyla sınıf içinde gerçekleştirilen yazı farkındalığı uygulamaları öğretmenlerin bireysel ilgi ve yeterlikleriyle sınırlı olmaktadır. Alanyazında yer alan çalışmalara ilişkin sonuçlar da bu görüşü destekler niteliktedir. Örneğin, Gönen ve arkadaşları (2010) okul öncesi öğretmenlerinin yarıdan fazlasının günlük planlarında dil etkinliklerine günde 15 dakika ile yarım saat arasında zaman ayırdığını bulmuşlardır. Araştırmacılar tarafından, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında dil etkinliklerinin büyük önem taşıdığı, ancak, bu sürenin yeterli olmadığı belirtilmiştir. Bay ve arkadaşları (2014) yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Buna göre öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında kavram, ses ve çizgi çalışmalarına yer verdiklerini, kavram ve yazmaya hazırlık çalışmalarının ilkökula hazırlıkta önemli olduğunu belirttiklerini, ancak, yazı farkındalığına yönelik çalışmalarla ilgili görüş bildirmediklerini, bunun yerine okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında kavram kitaplarında yer alan çalışma sayfalarını materyal olarak daha çok tercih ettiklerini saptamışlardır. Taşkın ve arkadaşları da (2014), okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında; çizgi, kavram öğretimi ve ses çalışmalarının daha fazla, harf çalışmalarının ise daha az gerçekleştirildiğini bulmuşlardır. Ayrıca, sınıf öğretmenleri tarafından okul öncesi dönemde çocukların kalemle çok fazla karşılaşmasının ve erken okuma-yazma öğrenmesinin birinci sınıfta yanlış yazma, okuldan sıkılma, bıkma, gerileme gibi bazı sorunlara neden olacağı öne sürülmüş, okul öncesinde bu tür çalışmaların yapılmasına karşı sınıf öğretmenleri tarafından olumsuz görüş bildirilmiştir. Yazı farkındalığı becerilerini erken okuryazarlık becerileri bağlamında ele alan çalışmaların sonuçları da benzer bulgular ortaya koymaktadır. Sözelimi Ergül ve arkadaşları (2014)

Turkish Studies

tarafından yapılan bir araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin büyük bir bölümünün erken okuryazarlık konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını belirlenmiştir. Araştırmacılar, sınıf içinde gerçekleştirilen etkinliklere bakıldığında, uygulamaların genel olarak erken okuryazarlık becerilerini destekleyecek nitelikte olmadığını ifade etmişlerdir.

Görüldüğü üzere, alanyazın bulguları okul öncesi öğretmenlerinin yazı farkındalığı becerilerini yeterince destekleyemedikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Bu noktadan hareketle, okul öncesi çocuklarının özellikle harf ve noktalama işaretleri bilgilerinin ve deneyimlerinin sınırlı olmasının bir sonucu olarak, bu çalışma kapsamında geliştirilen kontrol listesinin ilgili maddelerinde güvenilirlik katsayılarının düşük olduğu söylenebilir. Alanyazında, okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığı bilgilerinin Türkiye’de yaşayan akranlarından daha yüksek olduğunu gösteren çalışmaların sonuçları da bu bulguyu desteklemektedir. Örneğin; Bay ve arkadaşları (2013) yaptıkları çalışmada, Türkiye ve ABD’deki okul öncesi eğitim sınıflarında kullanılan yazma materyallerini ve programı karşılaştırmışlardır. Bu amaçla 4-5 yaş grubu çocukların devam ettikleri sınıflar incelenerek, ABD’deki sınıflarda Türkiye’ye kıyasla daha fazla yazı yazma materyalinin olduğu, sınıflarda yazma merkezlerinin bulunduğu, Türkiye’de ise benzer uygulamaların ve yazma merkezinin bulunmadığı belirlenmiştir. Eğitim programları karşılaştırıldığında da, ABD’de doğrudan yazma ile ilgili hedefleri olmasına karşın Türkiye’deki ulusal programda ise böyle bir hedefin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda, gerek alanyazında yer alan çalışmaların sonuçları, gerek mevcut araştırmanın bulguları birlikte ele alındığında, yazı farkındalığı becerilerinin istenen düzeyde desteklenememesinde, dolayısıyla, bu araştırma kapsamında geliştirilen kontrol listesinin bazı bölümlerinin güvenilirlik katsayılarının düşük çıkmasında, sınıf içi uygulamalar arasındaki farklılıkların ve öğretmenler tarafından sınıf içinde yazı farkındalığını destekleyici uygulamaların yeterince anlaşılmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında geliştirilen kontrol listesinin toplam 33 madde üzerinden gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, 61-72 aylık çocukların kitap ve yazı düzeni, harfler bölümü toplamı, sözcükler bölümü toplamı, genel toplam ve diğer becerilerin toplamına ilişkin ortalamalarının genel olarak 48-60 aylık çocuklardan daha yüksek olduğu görülmüştür. “Kitap ve yazı düzeni”ne ilişkin sonuçlar incelendiğinde, kitabın başlık sayfasını gösterme, öykünün bittiği sayfayı gösterme; yazının yukarıdan aşağıya doğru devam ettiğini gösterme, yazının soldan sağa doğru devam ettiğini gösterme, satır sona erdiğinde okumaya devam edilen yeri gösterme, sayfa sona erdiğinde okumaya devam edilen yeri gösterme, becerileri ve kitap ve yazı düzeni toplamı açısından yaş grupları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. “Harfler” bölümüne ilişkin sonuçlar incelendiğinde, sayfada yer alan harfi gösterme, büyük harfi gösterme ve küçük harfi gösterme açısından yaş grupları arasındaki farkın anlamlı olduğu, diğer maddeler açısından gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Alanyazında yer alan çalışmalarda da benzer bulgulara rastlamak mümkündür. Şimşek Çetin (2014) tarafından 61-72 aylık çocuklar ile yapılan bir çalışmada *kitabın ön yüzünü gösterme, arka yüzünü gösterme, kitabın adını gösterme ve ilk önce okunacak yeri gösterme* maddelerine ait ortalamaların oldukça yüksek olduğu saptanmıştır. Çocukların büyük çoğunluğunun bu maddelerde yer alan kitap ve kullanım yönüne ilişkin becerilerin gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Sözcük kavramlarını değerlendirmeyi amaçlayan *kısa bir sözcük gösterme, uzun bir sözcük gösterme, sayfada yer alan sözcükleri göstererek sayma ve cümle gösterme* maddelerinde ise, çocukların büyük çoğunluğunun başarılı olamadığı bulunmuştur. Şimşek Çetin (2015) tarafından 3-5 yaş grubundaki çocuklarla yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilerek yazı farkındalığının yaşla birlikte artış gösterdiği, 5 yaş grubundaki çocukların 3 ve 4 yaş grubundaki çocuklara kıyasla daha başarılı oldukları bulunmuştur. Justice ve Ezell (2001a) ise 4 yaş grubundaki çocukların sözcük ve yazı farkındalığı becerilerini inceledikleri çalışmalarında; bu yaş grubundaki çocukların büyük çoğunluğunun yazılı sözcüklere yönelik işlemlerde başarılı olduklarını, büyük ve küçük puntolu sözcükleri ayırt edebildiklerini ve çocukların neredeyse yarısının sözcük

Turkish Studies

dizisindeki sözcük sayısını tam olarak söyleyebildiklerini belirlemişlerdir. Bununla birlikte araştırmacılar, kitaptaki herhangi bir sözcüğü ve ilk sözcüğü gösterme işlemlerinde çocukların başarı oranlarının %20'den az olduğunu, sayfadaki son sözcüğü gösterme işleminde ise başarılı olan çocuk olmadığını bulmuşlardır. Ayrıca araştırmacılar, 4 yaş grubundaki çocukların sözcüklerdeki harfleri ve sözcük dizisindeki sözcükleri ayırt etmede güçlük yaşadıklarını bulmuş, bu durumu 4 yaş grubundaki çocukların yazılı sözcük kavramını tam olarak kazanmadıkları ve harf ve sözcüğü ayırt edemedikleri şeklinde yorumlamışlardır. Bu araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiş, 61-72 aylık çocuklar 48-60 aylık çocuklara kıyasla bu işlemlerde daha başarılı olmuşlardır.

Kontrol listesinin “sözcükler” bölümü incelendiğinde, sayfada yer alan sözcüğü gösterme, bir sözcüğü işaret etme, sayfada yer alan ilk sözcüğü gösterme ve sözcükler bölümü toplamı açısından gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. “Noktalama işaretleri” bölümünde yer alan maddeler açısından gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı, “diğer beceriler” bölümünde yer alan kalem baş ve işaret parmağı ile orta parmağa yaslayarak tutma, karalamaya/yazmaya soldan başlama ve sağa doğru devam etme, karalarken/yazarken sözcükler/karalamalar arasında yazı düzenine benzer şekilde boşluklar bırakma ve diğer beceriler toplamı becerileri açısından ise yaş grupları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Yazı farkındalığı becerilerine ek olarak, yazı öncesi becerilere ilişkin sonuçlar incelendiğinde, kalem baş ve işaret parmağı ile orta parmağa yaslayarak tutma, karalamaya/yazmaya soldan başlama ve sağa doğru devam etme ve karalarken/yazarken sözcükler/karalamalar arasında yazı düzenine benzer şekilde boşluklar bırakma becerileri açısından yaş grupları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Brenneman, Massey, Machado, and Gelman (1996) tarafından yapılan bir çalışmada da 4 yaş grubundaki çocukların çizim ve yazma becerilerinin 5 yaş grubundaki çocuklardan oldukça farklı olduğunu bulmuşlardır. Çocuklardan resim çizmeleri istendiğinde genellikle sürekli çerçeveler ve şekiller çizdikleri, ancak, onlardan nesne isimlerini yazmaları istendiğinde daha kesin işaretler oluşturdukları ve harfleri soldan sağa doğru çizgiler çizerek belirttikleri görülmüştür. Araştırmacılar, bu örüntülerin büyük yaş grubundaki çocuklarda daha fazla görüldüğünü belirleyerek, bu durumu yaşla birlikte yazı kavramının gelişmesi ile açıklamışlardır. Levin ve Bus (2003) tarafından farklı dillerin konuşulduğu 28-53 aylık çocukların çizim ve yazı becerilerinin incelendiği bir araştırmada ise, bu yaş grubu çocukların çizim ve yazılarının çoğunlukla hayali şekillerden oluştuğu, yaşamın erken dönemlerinde yapılan resimlerin ve ayırt edilemediği, ancak, yazı yazma becerisi geliştikçe yazıya benzer biçimde küçük örüntüler oluşturulduğu bulunmuştur. Bir diğer çalışmada ise, Bialystok (1995), 3-6 yaş grubundaki çocukların el yazısına benzer yazı, harf, resim ve şekiller oluşturabildiklerini bulmuştur. Ayrıca küçük çocukların alfabetik olmayan örüntüleri de yazı olarak görebildiklerini, yazı ve resmi ise kimi zaman karıştırabildiklerini bulmuştur. Levy ve arkadaşları (2006), 5-6 yaş grubu çocuklarda yazı farkındalığı açısından sözcüklerin biçimsel olarak öğrenildiğini ve sözcük ve heceleme bileşeninin küçük yaşlara göre daha gelişmiş olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca, 4 yaş grubundaki çocukların sözcüğü oluşturan harf örüntülerini anlayabildiklerini ortaya koyarak, bu durumun, 4 yaş grubu çocukların ortografik bilgilerinin başlamasına işaret ettiğini öne sürmüştür.

Bu araştırma kapsamında, değerlendirmeler sırasında yapılan gözlemlerde 61-72 aylık çocuklara kıyasla 48-60 aylık çocukların yazı benzeri karalamalardan çok resim benzeri gösterimlerde buldukları, 61-72 aylık çocukların çoğu tarafından isim benzeri karalamaların yapıldığı ve çocukların bir kısmı tarafından tam ve anlaşılır biçimde isim yazıldığı görülmüştür. İsim yazma becerilerinin kazanımının incelenmesi bu araştırmanın amaçları arasında yer almamakla birlikte, değerlendirmelerden elde edilen sonuçlar, bu becerinin 48-60 ve 61-72 aylık çocuklardaki gelişimsel seyrine ilişkin genel bir izlenim oluşturmuştur. Yakın tarihte yapılan araştırmalarda da ismi yazma becerilerinin gelişimsel açıdan önemine vurgu yapılmaktadır (Puranik, Lonigan ve Kim,

Turkish Studies

2011). Şimşek Çetin (2014) de 61-72 aylık çocuklar ile yaptığı çalışmada bu yaş grubundaki çocukların oturma, kalem tutulmayan elle kâğıdı destekleme ve çizgilerin soldan sağa doğru yazılması becerilerinde oldukça yüksek başarı gösterdiklerini bulmuştur. Erdoğan ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan bir araştırmadan elde edilen sonuçlar bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Araştırmacılar, 3-6 yaş arasındaki çocukların isim yazma becerilerine ilişkin performanslarının yaşla birlikte artış gösterdiğini ve 61-72 aylık çocukların isim yazma becerilerine ilişkin performanslarının 36-48 ve 49-60 aylık çocuklardan daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Alanyazında yer alan çalışmaların sonuçları ile bu araştırmadan elde edilen çalışmanın sonuçları benzerlik göstermekle birlikte, yazı dili açısından şeffaf olan dilimizde isim yazma becerilerinin gelişimsel açıdan önemini ortaya koyabilmek için daha kapsamlı çalışmalara gereksinim olduğunu belirtmekte yarar vardır.

48-72 ay arası normal gelişim gösteren ve okul öncesi eğitim alan çocukların yazı farkındalığı becerilerini değerlendirmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir araç geliştirmek amacıyla yapılan bu araştırma Balıkesir ve Kırkkale il merkezlerinde orta SED’de yer alan okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan çocuklar ile sınırlıdır. Bu çalışmanın farklı SED’leri kapsayacak şekilde karşılaştırmalı olarak yapılması farklı sonuçlar ortaya koyabilecektir. Bununla birlikte, ülkemizde okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların performanslarının karşılaştırılması da mevcut okul öncesi eğitim programının yazı farkındalığı becerilerinin kazanımına ilişkin olası katkılarının belirlenebilmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca ülkemizde konu ile ilgili sınırlı sayıda değerlendirme aracı bulunması, çok yönlü ve kapsamlı bir değerlendirmenin sağlanabilmesi için farklı değerlendirme yaklaşımlarını temel alan araçların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle ülkemizde yazı farkındalığı becerilerini değerlendirmeyi amaçlayan farklı araçların geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, mevcut okul öncesi eğitim programının yazı farkındalığı becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, erken okuryazarlık becerileri içerisinde yer alan ve okuma yazmaya hazırlık açısından büyük önem taşıyan yazı farkındalığı becerilerine ilişkin okul öncesi eğitim ortamlarında kullanılacak materyallerin ve öğretmen eğitimi yoluyla yazı farkındalığı becerilerine ilişkin uygulamaların artırılmasının yanı sıra kitap merkezinin bu becerileri destekleyici şekilde düzenlenmesinin yazı farkındalığı becerilerinin kazanımına büyük katkı sağlayabileceğini belirtmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Adalı, B. (2011). *Arkadaşım Papi*: İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Akoğlu, G. (2015). Erken Okuryazarlık Becerilerinin Değerlendirilmesi. (Temel, F. Ed.). *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 4- Dil ve Erken Okuryazarlık*. (2. Basım). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Alisinanoğlu, F. & Şimşek, Ö. (2013). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazmaya hazırlık becerilerini değerlendirme kontrol listesi'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3),1163-1176.
- Badian, N. A. (1995). Predicting reading ability over the long term: The changing roles of letter-naming, phonological awareness and orthographic processing. *Annals of Dyslexia*, 45, 3-25.
- Badian, N. A. (2000). Do preschool orthographic skills contribute to prediction of reading? In N. Badian (Ed.), *Prediction and prevention of reading failure* (pp. 31–56). Timonium, MD: York Press.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

- Bay, D.B., Simsek Cetin, Ö., & Hartman, D.K. (2013). A comparative analysis of the materials and the curricula towards writing preparation studies used in America and Turkey pre-schools. *Academic Research International, Part-II: Social Sciences and Humanities*, 4(4), 365-382, <http://www.savap.org.pk>.
- Bay, N.D., Altun Akbaba, S. & Şimşek Çetin Ö. (2014). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 244-263.
- Bialystok, E. (1995). Making concepts of print symbolic: Understanding how writing represents language. *First Language*, 15(45), 317-338. doi: 10.1177/014272379501504504.
- Brenneman, S. F., Massey, C., Machado, R., & Gelman, R. (1996). Young children's plans differ for writing and drawing. *Cognitive Development*, 11(3) 397-419. doi: 10.1016/S0885-2014(96)90011-8.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (3. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Chaney, C. (1992). Language development, metalinguistic skills, and print awareness in 3-year-old children. *Applied Psycholinguistics*, 13(04), 485-514.
- Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Ercantürk, O.K. (2015). Türkçe ders kitaplarındaki yazılı metinler ile metin görsellerinin uyumu, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 10/3 Winter 2015, p. 427-454, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7826>, ANKARA-TURKEY.
- Erdoğan, N. I., Muslugüme, E., Huz, Ç., Yılmaz, G. & Öztürk, B. (2015). Okul Öncesi Eğitimi Döneminde İsim Yazma Becerilerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(2), 449-458.
- Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M, Sarıca, A.D. & Kudret, Z.A. (2014). Early childhood teachers' knowledge and classroom practices on early literacy. Okul öncesi öğretmenlerinin "erken okuryazarlık" kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *Elementary Education Online*, 13(4), 1449-1472, 2014. *İlköğretim Online*, 13(4), 1449-1472, 2014. [Online]:<http://ilkogretim-online.org.tr>
- Ferraz, I., Pocinho, M., Pereira, A., & Soares, A. (2012). Phonological awareness training programme. *US-China Foreign Language*, 10(2), 944-959.
- Gillon, G. T. (2002). Follow-up study investigating benefits of phonological awareness intervention for children with spoken language impairment. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 37(4), 381-400.
- Gillon, G. T. (2006). Phonological awareness: A preventative framework for preschool children with spoken language impairment. In R. McCauley & M. Fey (Eds), *Treatment of language disorders in children: Conventional and controversial approaches* (279-307). Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Gönen, M., Ünüvar, P., Bıçakçı, M., Koçyiğit, S., Yazıcı, Z., Orçan, M., Aslan, D., Güven, G. & Özyürek, A. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin dil etkinliklerini uygulama biçimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 23-40.

- Gül, G. (2007). Okuryazarlık Sürecinde Aile Katılımının Rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(1), 17-30.
- Hammer, C. S., Farkas, G., & Maczuga, S. (2010). The language and literacy development of Head Start children: A study using the Family and Child Experiences Survey database. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 41(1), 70-83.
- İşıkoğlu Erdoğan, N., Muslugüme, E., Huz, Ç., Yılmaz, G. & Öztürk, B. (2015). Okul öncesi eğitimi döneminde isim yazma becerilerinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 14(2), 449-458, 2015. *İlköğretim Online*, 14(2), 449-458, 2015. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Justice, L. M., & Sofka, A. E. (2010). *Engaging children with print : Building early literacy skills through quality read-alouds*. New York: The Guilford Press.
- Justice, L. M., & Sofka, A. E. (2013). *Engaging children with print : Building early literacy skills through quality read-alouds*. New York: The Guilford Press.
- Justice, L. M., & Ezell, H. K. (2002). Use of storybook reading to increase print awareness in at-risk children. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 11, 17-29.
- Justice, L. M., & Ezell, H. K. (2004). Print referencing: An emergent literacy enhancement strategy and its clinical applications. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 35(2), 185.
- Justice, L.M., & Ezell, H.K. (2001a). Descriptive analysis of written language awareness in children from low income households. *Communication Disorders Quarterly*, 22, 123-134
- Justice, L.M., & Ezell, H.K. (2001b). Word and print awareness in 4-year old children. *Child Language Teaching and Therapy*, 17, 207-225.
- Koç, K., Yıldız, S., Coşkun, R. (2015). Çocuklar resimli çocuk kitaplarındaki resimleri nasıl yorumluyor? Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" kitabı ile yapılan görsel okuma üzerine bir araştırma, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/4 Winter 2015, p. 687-706, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7747>, ANKARA-TURKEY.
- Landsmann, L. T., & Karmiloff-Smith, A. (1992). Children's understanding of notations as domains of knowledge versus referential-communicative tools. *Cognitive Development*, 7(3):287-300. doi: 10.1016/0885-2014(92)90017-L.
- Lerner, J. (2000). *Learning Disabilities. Theories, Diagnosis, and Teaching Strategies*. 8. Ed. Boston: Houghton Mifflin Comp.
- Levin, I., & Bus, A. G. (2003). How is emergent writing based on drawing? Analyses of children's products and their sorting by children and mothers. *Developmental Psychology*, 39(5), 891-905. doi: 10.1037/0012-1649.39.5.891.
- Levy, B. A., Gong, Z., Hessels, S., Evans, M.A., & Jared, D. (2006). Understanding print: Early reading development and the contributions of home literacy experiences. *J. Experimental Child Psychology*, 93(1), 63-93. doi:10.1016/j.jecp.2005.07.003.
- Lonigan, C. J., Burgess, S. R., & Anthony, J. L. (2000). Development of emergent literacy and early reading skills in preschool children: evidence from a latent-variable longitudinal study. *Developmental psychology*, 36(5), 596.
- MEB (2013). Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim programı, Ankara. <http://tkb.meb.gov.tr/program2.aspx/program2.aspx?islem=1&kno=202>.

- Nunes, C., Frota, S., & Mousinho, R. (2009). Phonological awareness and the process of learning reading and writing: theoretical implications for the basement of the Speech-Language pathologist practice. *Revista CEFAC, 11*(2), 207-212.
- Puranik, C. S., Lonigan, C. J., & Kim, Y. S. (2011). Contributions of emergent literacy skills to name writing, letter writing, and spelling in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly, 26*(4), 465-474.
- Shanahan, T., & Lonigan, C. J. (2010). The National Early Literacy Panel A Summary of the Process and the Report. *Educational Researcher, 39*(4), 279-285.
- Storch, S.A., & Whitehurst, G.J. (2002). Oral language and code-related precursors to reading: Evidence from a longitudinal structural model. *Developmental Psychology, 38*(6), 934-947. doi:10.1037/0012-1649.38.6.934.
- Strickland, D. S., & Schickedanz, J. A. (2009). *Learning About Print in Preschool: Working with Letters, Words, and Beginning Links with Phonemic Awareness* (2nd Ed.). Newark, DE: International Reading Association.
- Şimşek Çetin, Ö. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığı ve yazmaya hazırlık becerilerinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi - Journal of Theoretical Educational Science, 7*(3), 342-360. [Online]: <http://www.keg.aku.edu.tr>.
- Şimşek Çetin, Ö. (2015). A study of print awareness in preschool children in terms of maternal reading beliefs and age, gender, type of school variables. *International Online Journal of Educational Sciences, 7* (2), 102-111. doi: <http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2015.02.008>
- Şimşek Çetin, Ö. & Alisinanoğlu, F. (2013a). Okuma yazmaya hazırlık programının okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences, 5*(1),160-173.
- Şimşek Çetin, Ö. & Alisinanoğlu, F. (2013b). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığını değerlendirme kontrol listesinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 5*(8),15-28.
- Şimşek Çetin, Ö., Bay, D. N. & Altun Akbaba, S. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazma becerilerinin gelişimsel özelliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online, 13*(2), 564-576. *Elementary Education Online, 13*(2), 564-576, 2014. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Şimşek, Ö. (2011). *60- 72 aylık çocukların yazı farkındalığı ve yazmaya hazırlık becerilerinin gelişiminde okuma yazmaya hazırlık programının etkisinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi: Ankara.
- Taşkın, N., Katrancı, M. & Uygun, M. (2014). Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin okul öncesindeki okumayazmaya hazırlık sürecine ilişkin görüşleri. *Journal of Theory and Practice in Education / Eğitimde Kuram ve Uygulama, 10*(4): 1102-1119.
- Tekin, H. (2004). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (17. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi
- Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). Child development and emergent literacy. *Child Development, 69*(3), 848-872. doi: 10.2307/1132208.

- Wilson, S. B., & Lonigan, C. J. (2010). Identifying preschool children at risk of later reading difficulties: Evaluation of two emergent literacy screening tools. *Journal of Learning Disabilities*, 43, 62–76.
- Yazıcı, E. (2010). *61-72 aylık çocuklar için okuma yazma becerileri araştırma testi'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması (Ankara Örneklemi)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcı, E. & Kandır, A. (2014a). The validity and reliability study of literacy skills research test for children of 61-72 months of age. *European Journal of Research on Education, Special Issue: Contemporary Studies in Education*, 2(2)s.1-8.
- Yazıcı, E. & Kandır, A. (2014b). Okuma yazma becerilerinin destekleyici duyu eğitimi programının 61-66 aylık çocukların okuma yazma becerilerine etkisi (The effect of sensory education program supporting the reading – writing skills on the reading – writing skills of children at the age of 61-66 months . *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research*, 7(33), 686-701. www.sosyalarastirmalar.com.
- Yıldız, M., Ataş, M., Aktaş, N., Yekeler, A.D. & Dönmez, T., (2015). Çocuklar ne yazıyor? Okul öncesi dönemde yazı algısının gelişimi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 10/3 Winter 2015, p. 1131-1152, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7844>, ANKARA-TURKEY.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Işıtan, S. & Akoğlu G. (2016). “Yazı Farkındalığı Becerilerinin Resimli Çocuk Kitabı Aracılığıyla Değerlendirilmesi: Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması / Assessment of the Print Awareness Skills by Using an Illustrated Book: A Reliability and Validity Study”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/3 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9111>, p. 1333-1352.